

Inspirativni primjeri prakse podrške roditeljstvu i obiteljima

Anne Williams i Agata D'Addato

U 'Eurochildu' je nedavno objavljeno izvješće, temeljeno na petogodišnjem zajedničkom učenju i razmjeni, u kojem se prikazuju studije slučajeva određenih europskih zemalja vezano uz suradnju s obiteljima u području prevencije i rane intervencije.

10. listopada 2012. 'Eurochild' je objavio svoj *Zbornik inspirativnih primjera iz prakse u prevenciji i ranom interveniranju, kao podrška roditeljima i roditeljstvu (Compendium of Inspiring Practices on Early Intervention and Prevention in Family and Parenting Support)* na simpoziju pod nazivom 'Mislimo na roditelje!', kojeg je organizirao Nizozemski institut za mlade u Hagu. Zbornik sadrži studiju 12 slučajeva rane intervencije i usluga u prevenciji iz cijele Europe, koji su pokazali pozitivne učinke na djecu i njihove obitelji kojima su namijenjeni.

Zbornik donosi raznovrsne primjere dobre prakse koja inspirira, ali i teme zajedničke svim tim primjerima:

- usmjerenost na suradnju s roditeljima, obiteljima i lokalnom zajednicom u promoviranju pozitivnog okruženja u kojem djeca i mladi mogu rasti i napredovati;
- potreba za intervencijom odgovarajućim mjerama u pravo vrijeme kad se djeca, njihovi roditelji ili cijele obitelji nađu u problemima;
- temeljne principe, kao što su izbjegavanje osude i stigmatiziranja, poticanje djetetovih jakih strana, dostupnost usluga svima, interventne usluge najugroženijima;
- spremnost na suradnju pojedinih ustanova ili njihovih službi, u cilju boljeg rada s obiteljima i pomaganje da budu otporniji na probleme i bolje pripremljeni na njih.

Uvod

'Eurochild' spaja preko stotinu organizacija i pojedinaca iz cijele Europe koji

rade na promoviranju prava i dobrobiti djece i mladih. Cilj je da se zajednički interes organizacija, djece i njihovih obitelji s kojima surađuju odrazi u politici Europske unije, te da dolazi do razmjene znanja i iskustava između članica 'Eurochilda'. Organizacija djeluje u skladu s Konvencijom o pravima djeteta Ujedinjenih naroda, sadržajno revolucionarnim dokumentom kojeg su ratificirale sve zemlje članice EU. U vrijeme objavljivanja ove publikacije, organizacije i službe koje se bave djecom i obiteljima ugrožene su ukidanjem ili smanjenjem financiranja na saveznoj i lokalnoj razini. 'Eurochild' snažno zagovara tezu da potpora roditeljstvu i obitelji nije luksuz ni u vremenima obilja, već potrebno ulaganje s naglaskom na najugroženije obitelji kojima prijete isključenost iz društva, te da takvo ulaganje predstavlja temelje kohezivnih društava. Intervencije kao što su podrška roditeljima, edukacija i trening, jačanje obiteljskih mreža i međuvršnjačka podrška - sve to pomaže jačanju roditeljskog samopouzdanja, vještina i sposobnosti, poboljšava njihove dugoročne šanse za posao te povećava dječje blagostanje i razvoj. Ideja prevencije i ranih intervencija jest pomagati i podržavati roditelje i cijele obitelji i prije negoli dođe do problema. Samo tako možemo izbjeći goleme dugotrajne troškove koji su neminovni nakon raspada obitelji, lošeg mentalnog zdravlja i socijalne isključenosti. No, u vremenima ograničenog financiranja, u 'Eurochildu' smo svjesni potrebe da primjerima pokažemo učinkovitost ova-

kvih usluga i intervencija kao odgovor na društvene izazove. Postoji potreba trajne prilagodbe novim društvenim potrebama, kao i razvoja inovativnih rješenja za dugoročne probleme.

Ogledni primjeri konkretnih slučajeva
Predstavljene su ogledni primjeri, onim redom kako se pojavljuju u Zborniku - od sveobuhvatnih usluga u ranom odgoju i obrazovanju, pa do onih usko specijaliziranih koje se bave specifičnim problemima. Navedeni sažeci ističu specifičnosti po državama:

Belgija: *Radionice roditeljstva* za Flandriju i Brisel predstavio je Stručni centar za podršku roditeljstvu EXPOO². 'Radionice roditeljstva' predstavljene su u srpnju 2007., a regulirane flamanskim zakonodavstvom. Radionice stručnim organizacijama i službama nude mogućnost da se udružuju i surađuju, pružajući integrirane i usuglašene usluge, dostupne svakom roditelju. Flamanska regionalna vlada vjeruje u pravo svakog roditelja na pomoć i podršku u svim aspektima roditeljstva.

Nizozemska: Nizozemski institut za mlade³ predstavio je *Centre za obitelj i mlade (CJG)* i *Centre za učenje, integraciju i igru (SPIL)*. Ovi centri su dio nacionalne strategije koja je predstavljena 2007. godine. Zbornik je predstavio centre iz grada Eindhovena. Oba centra nude sveobuhvatne, ali i specifične usluge u ranom odgoju i obrazovanju, no SPIL centri su različito profilirani, ovisno o potrebama roditelja i djece iz okoline, nudeći potpunu uslugu za djecu do 12 godina i njihove roditelje.

Fotografirano u Obiteljskom centru 'Das Menschenkinderkulturkunsthauus' u Nettetalu (ustupio Andreas Zorn, voditelj Centra)

Njemačka: Projekt *Obiteljski centri nje-mačke savezne pokrajine Sjeverna Rajna - Vestfalija* predstavilo je Sveučilište Duisburg-Essen⁴. Strateška inicijativa savezne vlade da razviju svojih 9.000 vrtića u 'certificirane' obiteljske centre (s jamstvom kvalitete usluga) treba poslužiti kao 'krovna' mreža lokalnih obiteljskih i dječjih centara, sa zadaćom poboljšavanja roditeljskih vještina i znanja, te pomoć u usklađenju radnog i obiteljskog života i okruženja.

Švedska: Iz Švedske dolazi projekt gradica Stenungsunda⁵ i njihovog Zavoda za javno zdravstvo pod nazivom *Program za podršku obiteljima Stenungsunda*. Ovaj program je dio Nacionalne strategije za podršku obiteljima i zagovara pristup javnog zdravstva. Cilj je pronaći načine suradnje u razvoju i strukturiranju održive, inovativne podrške roditeljstvu - od trudnoće majke do djetetova završetka srednje škole u 17. godini, kao i većeg angažmana roditelja u tom procesu.

Poljska: Program *'Dobar roditelj - Dobar početak'* predstavila je Zaklada Ničija djeca⁶. Ovaj prvi poljski program suradnje više ustanova ima za cilj prevenciju zlostavljanja djece i promoviranje pozitivnog roditeljstva. Njegove aktivnosti kreću se u rasponu od davanja savjeta o roditeljstvu do intervencija kod zlostavljanja djece, 'nadzora i kontrole' obitelji na rizična ponašanja, te pružanja pomoći i podrške. Ovaj program započeo je 2007. u Varšavi, a osim glavnog grada, sada je dostupan i u ruralnim područjima.

Francuska: Projekt *'Roditeljska kuća'* predstavila je svefrancuska Federacija udruga za zaštitu djece (CNAPE), te Udruga grada Finisterea za zaštitu djece, omladine i odraslih u sklopu međunarodne nevladine organizacije ATD 4th World⁷. Ova nova edukativna podrška za obitelji sjeverozapadne Francuske, pokrenuta 2009. godine, dostupna je svim roditeljima koji trebaju pomoć, podršku, nekoga da ih sasluša, kao i onima koji žive u lošim

uvjetima. Uključeni stručnjaci ne nude teorijske savjete o odgoju djece, već osiguravaju okvire pomoći za kreiranje zadovoljavajućih životnih uvjeta i podrške djeci.

Italija: Projekt *'Accogliere la Nascita'* (Podrška od rođenja) predstavila je Udruga Il Melograno⁸.

Projekt je usmjeren na podršku 'majkadijete' rimskim obiteljima, posebno onima u velikim socijalnim ili psihološkim teškoćama u prvoj godini djetetova života. Cilj je što ranije otkriti obitelji s ovakvim 'rizicima' te im nuditi pomoć u obiteljskom domu od samog rođenja djeteta. Projekt je započeo 1999. te eksperimentalno primijenjen u 6 od 19 gradskih područja Rima, a sad je u primjeni na cijelom teritoriju grada Rima.

Španjolska: Projekt *'Bultzatzen'* ('pogurati' na baskijskom jeziku) ili *Promoviranje uspjeha*, zajednički je projekt Sveučilišta Deusto, Gradskog vijeća Erandio, Instituta Astrabudua za srednjoškolsko obrazovanje te Osnovne škole 'Ignacio Aldekoa'⁹. Socijalno-obrazovni program je usmjeren ka lokalnoj zajednici kulturološki različite djece od 12 do 16 godina starosti. Program predlaže inovativna rješenja kao odgovor na loš uspjeh ili odustajanje od škole, socijalnu inkluziju u kojoj će se pronaći djeca i mladi. Interveniranje na brojnim razinama učinkovito poboljšava i podiže očekivanja i obrazovne standarde te promovira poboljšanu koheziju lokalne zajednice.

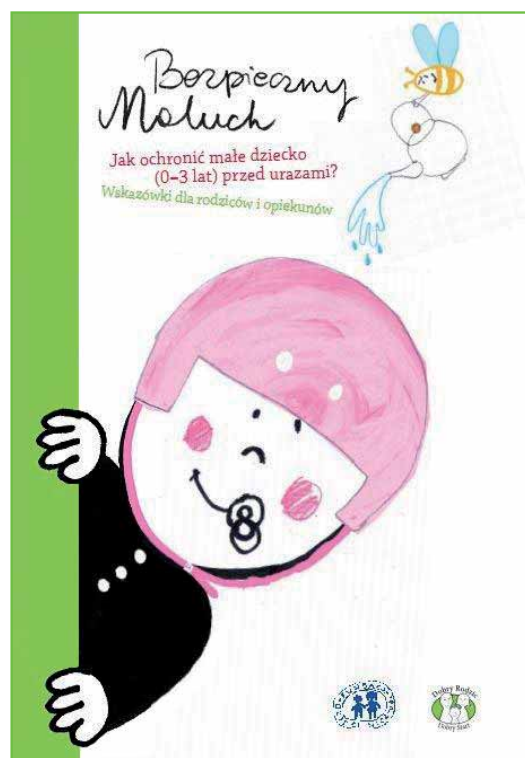
Velika Britanija - Sjeverna Irska: Program *Razvoj rane intervencije kroz centre za podršku obiteljima* zajednički je projekt Udruga *Djeca u Sjevernoj Irskoj*¹⁰, Zavoda za javno zdravstvo i socijalne službe Sjeverne Irske te irskog ogranka Dječje dobrotvorne udruge *Barnardo's*. Radi se o mrežama brojnih ustanova i organizacija (državnih, udruga građana i lokalnih zajednica), koje za cilj imaju poboljšanje uvjeta i rane intervencije u službama obiteljske podrške, povezujući obitelji u problemima s odgovarajućim službama. Radi se o 'virtualnim' organizacijama koje samo povezuju postojeće službe, a ne stvaraju nove službe niti ustanove. Model

je uspostavljen 2011. godine i potpuno usvojen širom Sjeverne Irske.

Rumunjska: Program za sprječavanje razdvajanja djece od obitelji je program rumunjskog ogranka međunarodne udruge *Hope and Homes for Children*¹¹ (Nada i domovi za djecu). Cilj je spriječiti odvajanje djece od obitelji i njihov smještaj u institucije, te poboljšati roditeljsku skrb. Program nudi strukturirane i vremenski ograničene intervencije kod ciljanih obitelji u suradnji s lokalnim vlastima kako bi se osigurala održivost obitelji. Najvažnije je razviti 'Javne politike sprječavanja razdvajanja djece od obitelji', a sve javne i socijalne službe koje se bave djetecom nužno bi ih se trebale pridržavati.

Bugarska: Program *Poboljšanje uvjeta stanovanja ugroženih obitelji s niskim primanjima* donose Bugarska nacionalna mreža za djecu i bugarski ogranak međunarodne nevladine organizacije *Habitat for Humanity*¹² (Mjesto za humanost). Ovaj inovativni program iz 2008. godine ima za cilj olakšati pozitivne društvene promjene kroz osiguranje kvalitetnih usluga; pomoći ugroženoj djeci u lokalnoj zajednici; poboljšati životne i sanitarne uvjete ugroženih obitelji s malim primanjima, dajući beskatmatne pozajmice za stambena poboljšanja. Dugoročni je cilj razviti mjerljivo mikrofinanciranje na nacionalnoj razini.

Velika Britanija - Wales: Projekt pod na-

Knjižica koju dobiva svaki roditelj kad novorođenu bebu prijavi u lokalni dom zdravlja (prva stepenica sustava za prevenciju zlostavljanja djece): *Sigurna beba - kako zaštititi svoje dijete od nezgoda - savjeti za roditelje i odgajatelje male djece*. (ustupila Nobody's Children Foundation / Zaklada Ničija djeca)

živom *Grupa za podršku obiteljskom djelovanju (FAST)* predstavila je organizacija *Action for Children* (Akcija za djecu) pokrajine Neath Port Talbot¹³. Projekt je predstavljen u listopadu 2011., po uzoru na strategiju podrške obiteljima koju je donijela lokalna uprava. Identificirana je potreba za bržim i konkretnijim odgovorom nadležnih službi. Usluge podrške obiteljima temelje se na 'krajnjem ishodu' u planiranom okviru koji se temelji na odgovornosti i krajnjim rezultatima (Results-Based Accountability™). Cilj je spriječiti raspad i promovirati spajanje već raspadnutih obitelji.

Naučene lekcije i novi izazovi

Kako je već navedeno, nije nam namjera provesti usporedbu, već identificirati neke dominantne 'processe' koje smo uočili kod autora ovih studija i njihovih komentara o 'uspjehu' i 'teškoćama i izazovima'. Ti procesi opisani su u poglavljima: *Dostupnost usluga*, *Odgovor nadležnih službi* i *Suradnja pojedinih ustanova i službi*. Zaključujemo kratkim pregledom ključnih točki o onome što se 'mora i/ili ne smije', koje su sami autori identificirali kako bi povećali svoje izgleda za uspjeh.

Dostupnost usluga

Pružanje usluga na dostupan i koristan način teže je i složenije nego se čini na prvi pogled. Očito je kako su praktični aspekti dostupnosti važni - lokacija, kreiranje i dizajn usluge, socijalni i kulturološki miks, financijska dostupnost usluge. No, također je važna promocija ustanove i usluge kroz promotivne materijale. U mnogim je slučajevima investiranje u promociju od ključne važnosti. Reputacija (usmenom predajom), naravno, ide ruku pod ruku s promocijom, jer atraktivni leci trebaju biti popraćeni pozitivnim iskustvom. Stvaranje pogodnog okruženja za konstruktivnu suradnju s roditeljima pravi je izazov i uvelike ovisi o vještini i kompetencijama provoditelja takvih programa; o njihovoj sposobnosti za stvaranje međusobnog povjerenja; o izgradnji odnosa temeljenog na uzajamnom poštovanju; odgovarajućem razrješavanju sukoba i tenzija; prenošenju temeljnih vrijednosti kroz vlastito djelovanje. Važno je znati da posao, temeljen na 'uzajamnom odnosu', ne dolazi lako niti sam od sebe, baš kao ni uspješno roditeljstvo. On zahtijeva ulaganje u koedukaciju provoditelja i roditelja i njihovu usmjerenost zajedničkom cilju.

Odgovor nadležnih službi

Odgovorne službe pružaju pomoć koja je korisna roditeljima na pojedinačnoj razini, a istovremeno usklađena s potrebama lokalne i šire zajednice, kako su i

pokazale prezentirane studije slučajeva. Također, postoji potreba da se ove usluge pruže roditeljima na različite načine, koristeći sva raspoloživa sredstva zajednice. Kod nekih projekata postizanje ciljeva ne bi bilo moguće bez bliske suradnje s postojećim lokalnim zajednicama i organizacijama, uz koje se postiže brža i bolja komunikacija s ciljanim grupama. Neke studije ukazuju da je, zbog velikog broja uključenih, teško održavati postojeće ciljeve, socijalno djelovanje i ključne principe te njihovo razumijevanje i dosljednu primjenu.

Suradnja pojedinih ustanova i službi

Suradnja pojedinih ustanova i službi proteže se kroz sve slučajeve obuhvaćene studijom. Općeprihvaćena je teza da bolja koordinacija službi znači njihov bolji i kvalitetniji odgovor te učinkovitije korištenje resursa. U specifičnim slučajevima rada s ugroženom djecom i njihovim obiteljima smatra se ključnim oko takvih obitelji stvoriti i aktivirati mrežu podrške, kako bi se osigurala održivost mogućih intervencija. Očekivano, uz poteškoće postoje i koristi, kao što su, primjerice, zadovoljenje potreba i različitih interesa svih uključenih, vrijeme potrebno za koordinaciju i strateško planiranje, potreba da se izbjegne nepotrebna konkurencija i natjecanje, zajednička obrada i dijeljenje svih dostupnih informacija, dogovor oko zajedničkih ciljeva, osiguranje kvalitete standarda. U svim je slučajevima zajednička suradnja i obuka uključenih stručnih osoba ključna u rješavanju problema, baš kao i dobra komunikacija i koordinacija svih na svim razinama. Tu se, također, mogu pronaći i neki dobri primjeri 'protokola rada' (npr. oko dijeljenja informacija) i 'standarda kvalitete'.

Zaključci

Za zaključak navedimo neke ključne elemente iz komentara samih autora o tome što se 'mora':

- osigurati razne oblike roditeljske podrške, kako bi se zadovoljile potrebe različitih roditelja;
- pobrinuti se da roditelji ne budu samo promatrači, te da programi budu kreirani u skladu s promišljanjima djece, mladih i samih roditelja;
- jasno komunicirati te izgraditi obostrano povjerenje;
- ostati fleksibilan - malo je vjerojatno da će neki početni model sasvim zadovoljiti;
- procjenjivati pojedine rezultate i ishode.

- 1 Zbornik se može pronaći na internetskoj stranici 'Eurochilda': http://www.eurochild.org/en/news/details-homeblock-links/index.html?tx_ttnews%5Btt_news%5D=6546&tx_ttnews%5BbackPid%5D=185&cHash=450d1229817b732044cfc4f0606381e9
- 2 <http://www.expo.be/parenting-support-in-flanders>
- 3 <http://www.youthpolicy.nl/yp/Youth-Policy/Publications-of-the-Netherlands-Youth-Institute/Youth-and-Family-Centres-in-The-Netherlands>
- 4 <http://www.familienzentrum.nrw.de/67.html> (official website of the Family Department of North Rhine-Westphalia)
- 5 www.stenungsund.se/foralder
- 6 <http://fdn.pl/en>
- 7 http://www.cnape.fr/fr/unasea_missions.html ; http://www.adsea29.org/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=54; <http://www.atd-fourthworld.org/-France,304-.html>
- 8 <http://www.melgranoroma.org/sito19/main.php?p=113>
- 9 http://www.fundacion-deusto.deusto.es/servlet/Satellite/Noticia/1227879441655/_ingl/%231115650289076/0/cx/UniversidadDeusto/Noticia/NoticiaTemplate?tipoColeccion=Page
- 10 <http://www.cypsp.org/familyhubs.htm>
- 11 <http://www.hopeandhomes.org/what-we-do/where-we-work/romania>
- 12 <http://nmd.bg/en/>; <http://habitatbulgaria.org/en/index.php>
- 13 <http://www.actionforchildren.org.uk/our-services/projects/npt-family-action-support-team-%28fast%29>

Anne Williams je savjetnica za djecu i obitelji. a.williams@wanadoo.fr

Agata D'Addato je savjetnica za kreiranje politika u organizaciji 'Eurochild'. agata.daddato@eurochild.org

Fotografija odražava naš prošli i budući rad u području roditeljstva, a odnosi se na podršku očevima u roditeljskoj ulozi (ustupila Kerstin Ahlén, koordinatorka Zavoda za javno zdravstvo Stenungsunda)